

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Кафедра економіки та менеджменту

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ РОЗВИТОК
СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

**XIV Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти та вчених**

м. Одеса, 21 листопада 2025 року

**Одеса
2025**

Організатори: Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра економіки та менеджменту.

Укладачі:

Кібік Ольга Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія»;

Котлубай Вячеслав Олексійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія»;

Капустян Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія».

Економіко-правовий розвиток сучасної України : матеріали XIV Всеукр. наук. конф. здобувачів вищої освіти та вчених, м. Одеса, 21 листопада 2025 р. / за ред. д.е.н., проф. О.М. Кібік. Одеса : НУ «ОЮА», 2025. 262 с.

DOI: 10.32837/11300.31015

Думка укладачів може не збігатись з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за зміст матеріалу несе автор. Відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності несе автор.

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА РІШЕННЯ

Карлін М.І., Чжишань Лінь	
Необхідність підвищення фінансової грамотності громадян як інвесторів на фінансовому ринку	206
Стащук О.В.	
Фінансова звітність у прийнятті фінансових рішень на підприємстві	209
Теслюк С.А., Шевчук Р.М.	
Історія розвитку фінансових технологій та їх вплив на банківську діяльність.....	211
Ульяницький А.О.	
Механізми фінансової підтримки цифрової модернізації харчової промисловості у післявоєнний період.....	214
Катюжанська А.Є.	
Управління фінансовими ресурсами при реалізації інноваційних проєктів в умовах невизначеності.....	217
Дмитрук Д.О.	
Шляхи подолання інфляції в сучасній Україні	219
Антонян І.Є.	
Мікрофінансування як інструмент підтримки малого бізнесу України.....	222
Довженко С.С.	
Значення фінансової грамотності у прийнятті економічних рішень	225
Корнута А.В.	
Фінансова обізнаність населення як умова сталого економічного розвитку України	228
Лета А.В.	
Безготівкові рахунки як чинник розвитку сучасної економіки України.....	230
Мотрук П.М.	
Фінансові інструменти як основа прийняття ефективних фінансових рішень	233
Федорова Д.Є.	
Виклики реалізації фіксальної політики в Україні в умовах воєнного часу.	236

СЕКЦІЯ 5. АНГЛОМОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Redina Y.	
Management of Public Investment in Recovery Infrastructure	240

Отже, фінансові інструменти та фінансові рішення є ключовими елементами ефективного управління економікою підприємств і держави. Вони дозволяють забезпечити раціональний розподіл фінансових ресурсів, оптимізацію структури капіталу та досягнення стратегічних цілей розвитку. В сучасних умовах розвитку України ефективне використання фінансових інструментів і грамотне прийняття рішень сприяє стабільності економіки, підвищенню інвестиційної привабливості та інтеграції в міжнародний фінансовий простір.

Література

1. Фінансові інструменти: оцінка і відображення у звітності банків: монографія / за ред. д.е.н., проф. Р. А. Слав'юка. Київ. УБС НБУ. 2015. 308 с.
2. Хвостенко В., Меренкова Л., Агапова М. Фінансовий інжиніринг: навч. посібн. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 120 с.
3. Фінансовий ринок: Навч. посібник за заг. ред. Арутюнян С. С. / Арутюнян С. С., Добриніна Л. В. та інші. Одеса, 2018. 484 с.
4. Козак В., Москвін С., Посполітак В. Фінансові інструменти: емісія муніципальних облігацій : наук.-практ. посібн. Київ : DESPRO, 2019. 142 с.
5. Стойко О., Дема Д. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.

Федорова Д.Є.,

здобувачка I курсу

факультету судового та міжнародного права,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІКСАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

В умовах повномасштабної воєнної агресії проти України фіскальна політика держави опиняється перед низкою принципово нових викликів, які значно ускладнюють досягнення макроекономічної стабільності, ефективного фіскального менеджменту та стійкого економічного розвитку.

Одним із першочергових викликів є зменшення доходної частини державного бюджету. Унаслідок активних бойових дій, руйнування інфраструктури, переміщення населення, зниження економічної активності регіонів, на які припадають воєнні дії, податкові надходження зазнають значного тиску. Зокрема, підкреслюється, що у таких умовах формування доходів бюджету потребує “екстраординарних доходів” (наприклад, за рахунок запозичень, надзвичайних фіскальних заходів) замість звичайного балансування бюджету мирного часу [1, 2].

Одночасно прийняття пільгових податкових режимів, звільнень або зниження ставок для підтримки бізнесу та населення може позначитися на зниженні фіскальної функції податків і створює ризики для довгострокової фіскальної безпеки [3].

Другий масштабний виклик – це значне зростання бюджетних видатків, зокрема на оборону, безпеку, відновлення інфраструктури, соціальний захист, а також зростання дефіциту бюджету та державного боргу. Як зазначено, індикатори фіскальної безпеки в умовах воєнного стану охоплюють доходну і видаткову частини бюджету, дефіцит та державний борг [2].

Війна потребує суттєвих ресурсів – вони формують додаткові фінансові навантаження на державу, водночас зазвичай падають доходи, що створює подвійний ефект. Незбалансованість між видатками та доходами може призвести до поглиблення дефіциту, що загрожує фінансовій стабільності держави.

У цій ситуації фіскальна політика стикається з дилемою: або підтримувати видатки на оборону та соціальні потреби і посилювати дефіцит і борг, або скорочувати витрати й ризикувати соціальною напругою та ослабленням безпеки.

Третій виклик стосується системних змін у податковій політиці та адмініструванні, що обумовлені станом війни. Необхідно враховувати: зміни в структурі економіки, зниження бази оподаткування, зростання тіньового сектору, міграційні процеси, втрату податкових резидентів. Воєнні та післявоєнні шоки значно підвищують вимоги до адаптивності, прозорості та стійкості податкової системи [4].

Зокрема, були запропоновані сценарії реструктуризації податкового законодавства: один - швидке завершення війни та перехід до поствоєнного відновлення, інший – тривале військове протистояння чи заморожений конфлікт [3]. Також відзначено, що надмірна лібералізація податків без фінансово-економічного обґрунтування може поставити під загрозу фінансову безпеку держави [4].

У контексті воєнного часу особливо гострим стає питання державного боргу та залежності від міжнародної допомоги. Як зазначено, одна з проблем – це високий рівень державного боргу та витрати на його обслуговування, а також значна залежність від зовнішньої фінансової допомоги, яка часто супроводжується вимогами оптимізації бюджету [2].

У часи війни зростає ризик неконтрольованих фінансових потоків, зловживань, корупції, ухилення від оподаткування або переміщення бізнесу до «тіні». Це становить загрозу для ефективної фінансової політики та державних доходів. Як зауважено, одним із пріоритетних завдань є зниження рівня тіньової економіки та розширення фінансового потенціалу податкової системи [2].

Ключовим стає питання посилення адміністрування, цифровізації процедур, забезпечення контролю за витрачанням бюджетних коштів, а також прозорості державних видатків. Без цього збір доходів і контроль за ефективністю видатків можуть бути значно ускладнені.

Останній виклик – це необхідність поєднувати швидке реагування на кризу з довгостроковим стратегічним баченням. У статті зазначено, що фінансова політика в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення має забезпечувати баланс між короткостроковими потребами (безпека, відновлення, підтримка) та довгостроковими пріоритетами сталого розвитку – модернізацією, інвестиціями, економічним зростанням [3].

В контексті України це означає, що хоча зараз пріоритет – оборона і виживання, вже сьогодні треба враховувати потімнішу фазу відбудови – реконструкцію, інвестиції, повернення біженців, відновлення виробництва і експортної діяльності. Тому фінансова політика має бути гнучкою, адаптивною,

але також узгодженою із перехідними сценаріями: від воєнного режиму до стабілізації і росту.

Реалізація фіскальної політики в Україні в умовах воєнного стану – це надскладне завдання, яке поєднує кризове реагування й необхідність стратегічного планування. Наукові дослідження підкреслюють, що фіскальна політика має бути орієнтованою на зміцнення фіскальної безпеки, тобто на здатність держави забезпечувати доходи, контролювати видатки, управляти дефіцитом і боргом у складних умовах [2].

Для України стає критично важливим створити нову фіскальну архітектуру – таку, що враховує воєнні реалії, адаптується до них і водночас не втрачає з виду післявоєнне відновлення та інтеграцію в європейські економічні структури. Без цього ризик фінансової нестійкості, втрати економічного потенціалу і зниження якості життя населення значно зростає.

Література

1. Пасічний М. Д. Фіскальна безпека держави в умовах воєнного стану: стаття. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. С. 471-482.
2. Пелех О. Фіскальна політика в умовах війни : кваліф. робота магістра. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 47 с.
3. Крисоватий А. І., Валігура А. В. Податкова політика в умовах воєнного стану: новації та напрями вдосконалення. *Фінанси України*. 2022. №6. С. 33-53.
4. Гребеножко Р. Концептуалізація фіскальної політики у воєнному стані та післявоєнному відновленні. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №4(51). С. 314-321.